

**Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Przyszłość wspólnej polityki rolnej
(opinia z inicjatywy własnej)**

(C/2024/5363)

Sprawozdawczyni i sprawozdawca Isilda GOMES (PT/PES), burmistrzynie Portimão
Piotr CAŁBECKI (PL/EPL), marszałek województwa kujawsko-pomorskiego

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

Cele wspólnej polityki rolnej po 2027 r.

1. Zwraca uwagę, że wspólna polityka rolna (WPR), przewidziana w Traktacie w celu zapewnienia funkcjonowania i rozwoju rynku wewnętrznego produktów rolnych, jest także partnerstwem między społeczeństwem a rolnictwem mającym zapewnić wystarczające i stabilne dostawy żywności wysokiej jakości i zagwarantować rolnikom godziwe dochody, utrzymując przy tym wystarczającą siłę roboczą w rolnictwie w całej UE, chroniąc środowisko, przeciwdziałając zmianie klimatu i utrzymując dynamiczny rozwój obszarów wiejskich. Przyznaje, że cele te są ze sobą powiązane i nie mogą zostać osiągnięte w odosobnieniu i że ich realizacja wymaga uproszczenia metodyki.
2. Zgadza się, że różnorodność biologiczna w rolnictwie jest zgodna z celem WPR, jakim jest ochrona środowiska i łagodzenie zmiany klimatu. Różnorodność biologiczna w rolnictwie, obejmująca różnorodność gatunków roślin i zwierząt w ekosystemach rolniczych, przyczynia się do odporności na szkodniki, choroby i ekstremalne zjawiska klimatyczne, a dodatkowo wzmacnia wzajemnie powiązane cele WPR. Komitet potwierdza, że odporność w rolnictwie odnosi się do zdolności systemu do przystosowania się i odbudowy w obliczu wyzwań takich jak zmienność klimatu lub wahania rynku, co jest szczególnie ważne w przypadku regionów wyspiarskich.
3. Uważa, że produkcja żywności i zarządzanie nią, zwłaszcza w regionach wyspiarskich, staną się coraz ważniejsze i strategiczne w nadchodzących latach, zarówno pod względem gospodarczym (wartość obrotów), pod względem społecznym (wpływ na jakość życia mieszkańców UE), jak i pod względem środowiskowym (zrównoważony rozwój i wpływ na środowisko), a także w świetle zmieniającego się kontekstu geopolitycznego.
4. W związku z tym należy określić kształt nowej WPR w oparciu o najlepszą dostępną wiedzę oraz dowody naukowe i podstawowe zasady dotyczące zachowania i odnowienia struktury produkcji rolnej i rolno-spożywczej w Europie, specyfiki regionalnej oraz rozwoju produkcji żywności i tradycji żywieniowych opartych na regionalnej tożsamości, które można by ulepszyć także dzięki postępowi technologicznemu ukierunkowanemu na wydajność i zrównoważony rozwój.
5. Zwraca uwagę, że gospodarstwa rolne muszą być w stanie pogodzić aspekty dotyczące produkcji ze środowiskowymi, gospodarczymi i społecznymi aspektami zrównoważonego rozwoju. Zwraca uwagę, że gospodarstwa rolne muszą być w stanie pogodzić aspekty dotyczące produkcji ze środowiskowymi, gospodarczymi i społecznymi aspektami zrównoważonego rozwoju. W związku z tym, nawet jeśli większe gospodarstwa rolne mogą także wnieść cenny wkład w bezpieczeństwo żywnościowe, nie należy pomijać roli mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich gospodarstw rolnych, często rodzinnych i o średnim i małym poziomie produkcji, które najlepiej reprezentują tradycyjny europejski model rolnictwa – w tym bardzo specyficznego rolnictwa w regionach najbardziej oddalonych – będąc jednocześnie nierozdzielnie związane z rozwojem obszarów wiejskich. Należy także uprościć ich udział w WPR, na przykład poprzez zwolnienie z obowiązku przestrzegania niektórych środków.
6. Podkreśla znaczenie Programu szczególnych opcji na rzecz regionów oddalonych i wyspiarskich (POSEI) w przypadku regionów najbardziej oddalonych dla zapewnienia dostaw produktów rolnych niezbędnych do spożycia przez ludzi, rozwoju sektorów hodowli i dywersyfikacji upraw, a także dla utrzymania i zwiększenia konkurencyjności tradycyjnej działalności rolniczej. W związku z tym wzywa do wzmocnienia tego programu poprzez zwiększenie przeznaczanej na niego puli środków finansowych.

7. Zaznacza, że w ramach planowania i zagospodarowania przestrzennego WPR musi uznawać, uwidaczniać i honorować rolę ekstensywnej hodowli zwierząt na obszarach górskich wykorzystującej rodzime rasy, uwypuklając jej wkład w utrzymanie i zachowanie systemów o wysokiej wartości przyrodniczej, zapobieganie pożarom i sprzyjanie różnorodności biologicznej i rekompensując tę rolę poprzez szczególne uwzględnienie szkód wynikających ze współistnienia tej hodowli z dziką fauną i florą.

8. Ma silne poczucie, że obecna dyskusja wymaga dialogu i zaufania, w związku z czym Komisja Europejska powinna wysłuchać rolników, którzy zasługują na godziwe dochody dostosowane do warunków rolno-klimatycznych ich regionów, ale także powinna uwzględniać zapotrzebowanie konsumentów na zdrowe produkty oraz oczekiwania obywateli w zakresie poprawy dobrostanu zwierząt, ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianie klimatu. Należy również zająć się polityką dotyczącą obszarów wiejskich oraz problemem wyludniania i pustynnienia, tak aby uniknąć wzrostu niezadowolonia z projektu europejskiego.

9. W ciągu sześćdziesięciu lat swojej historii wspólna polityka rolna w decydujący sposób przyczyniła się do spójności obszarów wiejskich, zapewniając opłacalność i zrównoważony charakter działalności rolniczej na wszystkich terytoriach Unii Europejskiej. Należy wykorzystać instrumenty wsparcia oferowane przez WPR do stawienia czoła wyjątkowym wyzwaniom, przed jakimi stoją regiony o szczególnych ograniczeniach geograficznych, takie jak wyspy i regiony górskie.

10. Podkreśla, że zaletą obecnej WPR jest wprowadzenie, po raz pierwszy od czasu jej ustanowienia w 1962 r., europejskiego mechanizmu egzekwowania przestrzegania obowiązujących przepisów dotyczących praw pracowniczych w sektorze rolnym, bez stworzenia dodatkowych obciążeń administracyjnych. W związku z tym wzywa Komisję, by do końca 2026 r. oceniła oddziaływanie tego społecznego wymiaru WPR oraz zaproponowała sposoby poprawy jej skuteczności za pomocą innych strategii politycznych i funduszy, w tym środków mających poprawić warunki pracy pracowników rolnych.

11. Zauważa, że istniejąca WPR nie osiągnęła wielu swoich celów i ucierpiała z powodu kluczowych wydarzeń, takich jak wojna w Ukrainie i jej konsekwencje dla spadku rentowności rolnictwa, niestabilności rynków, wzrostu kosztów produkcji, w tym energii, oraz różne i szybko zmieniające się warunki rolno-klimatyczne w regionach. Ponadto nie zareagowała w odpowiedni sposób na niezaspokojone oczekiwania rolników (których poziom dochodów pozostaje poniżej średniej z innych sektorów gospodarczych), mieszkańców obszarów wiejskich i konsumentów.

12. Zauważa, że uzyskanie pełnej spójności obecnej WPR z celami planu działania UE na rzecz rolnictwa ekologicznego, a także z celami Zielonego Ładu, strategii UE „Od pola do stołu” i strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej jest wyzwaniem i nie przynosi wystarczających korzyści rolnikom, którzy podejmują dodatkowe wysiłki w celu przeprowadzenia transformacji ekologicznej w swoich gospodarstwach, na przykład poprzez wykorzystywanie swoich gruntów do celów rolnictwa ekologicznego. W związku z tym gospodarstwa certyfikowane jako ekologiczne powinny być zwolnione z wymagań ekoschematów i powinny otrzymywać dopłaty za sam charakter swojej działalności.

13. Podkreśla, że WPR 2027+ powinna być zgodna z następującymi celami:

- a) Stworzenie odpornego i zrównoważonego systemu żywnościowego, który zapewnia wszystkim bezpieczeństwo żywnościowe i żywieniowe. Bezpieczeństwo żywnościowe powinno opierać się na żywności produkowanej w Europie, która jest zgodna z uwarunkowaniami ekonomicznymi, środowiskowymi i społecznymi miejsca zamieszkania konsumentów, w tym regionów wiejskich.
- b) Zapewnienie podstaw gospodarczych, społecznych i środowiskowych dla długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego, również dla przyszłych pokoleń.
- c) Zapewnienie wystarczających i stabilnych dostaw żywności wysokiej jakości oraz stabilności na rynkach produktów spożywczych.
- d) Zagwarantowanie wszystkim zainteresowanym stronom zaangażowanym w produkcję, przetwarzanie, dystrybucję i konsumpcję żywności sprawiedliwych zysków ekonomicznych, przy zapewnieniu odpowiedniego podziału wartości w całym łańcuchu, w szczególności dla producentów pierwotnych, a co za tym idzie odpowiedniego poziomu życia osobom pracującym w rolnictwie.
- e) Żywność dla konsumentów w UE musi przynosić duże korzyści dla zdrowia i być produkowana w sposób etyczny, a przy tym trzeba zapewniać dostawy po rozsądnych cenach dla konsumenta. Tego samego należy wymagać w przypadku produktów przywożonych z państw trzecich.
- f) Produkcja żywności musi uwzględniać wymogi środowiskowe i poprawiać właściwości biologiczne zasobów dostępnych dla rolnictwa (gleba, krajobraz, woda, powietrze, grunty ugorowane, łąki, enklawy przyrodnicze), dążyć do przywrócenia obiegu zamkniętego oraz wzbogacać zasoby biologiczne dla odnawialnych źródeł energii. Tego samego należy wymagać w przypadku produktów przywożonych z państw trzecich.

- g) Produkcja żywności powinna być ukierunkowana na maksymalną produkcję i jakość przy najniższym nakładzie zasobów, propagowanie zrównoważonego postępu technicznego, możliwie najmniejszej presji środowiskowej i najmniejszym śladzie łańcucha dostaw, co można osiągnąć za pomocą różnych lokalnych i regionalnych systemów produkcji żywności w zależności od okoliczności, w tym systemów rolnictwa ekologicznego i systemów rolnictwa kontrolowanego środowiska.
- h) Polityka rolna UE musi uwzględniać zrównoważony charakter zasobów naturalnych i chronić różnorodność biologiczną i siedliska zwierząt.
- i) WPR powinna wspierać wymianę pokoleń w rolnictwie i zachęcać do włączania się osób nienależących wcześniej do tego sektora, aby zapewnić systemowi rolnemu zrównoważoną i innowacyjną przyszłość.
- j) Polityka rolna UE musi promować innowacje i transfer wiedzy we wszystkich obszarach, aby zapewnić systemowi produkcji rolnej odpowiednie narzędzia pozwalające stawić czoła nowym wyzwaniom związanym z produkcją i ochroną środowiska.
- k) Należy wspierać rolników w ograniczaniu ryzyka wynikającego ze zmiany klimatu, a także w przystosowywaniu się do niego, w tym poprzez zwiększenie inwestycji w infrastrukturę.
- l) WPR musi przyczynić się do rozwoju silnych, atrakcyjnych i odpornych obszarów wiejskich. Obejmuje to zapewnienie usług świadczonych w interesie ogólnym, dostosowaną do przyszłych wyzwań infrastrukturę techniczną i społeczną oraz wystarczającą ofertę usług lokalnych. Obszary wiejskie powinny gwarantować wysoką jakość życia. Duże znaczenie ma przy tym zachowanie tożsamości lokalnej i regionalnej oraz dziedzictwa kulturowego i naturalnego.
- m) Należy ograniczyć marnotrawienie żywności w całym łańcuchu wartości – od pola do sprzedaży detalicznej. Mieszkańcy UE powinni być również świadomymi i odpowiedzialnymi konsumentami dążącymi do radykalnego ograniczenia marnotrawienia żywności oraz do dokonywania zrównoważonych wyborów zakupowych.
- n) Dostosowanie działań w ramach WPR do różnorodności europejskiego rolnictwa i hodowli zwierząt.
- o) Wspieranie w ramach WPR rozwoju tradycyjnego, opartego na rodzinie, lokalnie zakorzenionego i przyjaznego dla środowiska modelu produkcji rolnej, w którym priorytetowo traktuje się małe i średnie gospodarstwa rolne, zapewniając im we wszystkich obszarach środki umożliwiające przezwyciężenie wielu stojących przed nimi wyzwań.
- p) Przeciwdziałanie w ramach WPR porzucaniu i niepełnemu użytkowaniu gruntów rolnych, zapewnienie wystarczających terenów potrzebujących ich gospodarstwom, przewidywanie pożarów lasów i ożywienie demograficzne na obszarach wiejskich.

14. Podkreśla, że WPR po 2027 r. powinna w kontekście tych samych celów nadal traktować w szczególny sposób rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich w regionach najbardziej oddalonych, zgodnie z art. 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w celu ogólnego dostosowania WPR do ograniczeń tych regionów. Ważne jest zwłaszcza utrzymanie Programu szczególnych opcji na rzecz regionów oddalonych i wyspiarskich (POSEI), a w szczególności zwiększenie środków budżetowych przydzielonych w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) – nie tylko w celu sprostania stojącym przed tymi regionami wyzwaniom wynikającym z ich rosnącej podatności na skutki zmiany klimatu i kryzysów międzynarodowych, ale również w celu zwiększenia odporności ich sektora rolnego i bezpieczeństwa żywnościowego.

15. Zwraca uwagę, że zapobieganie kryzysom jest skuteczniejsze i mniej kosztowne niż reagowanie po kryzysie, kiedy całe sektory gospodarki rolnej muszą otrzymać wsparcie, co wymaga znacznych środków budżetowych. W związku z tym zdecydowanie popiera mechanizmy regulacji rynku – takie jak zapasy publiczne, mechanizmy kontroli podaży, ograniczenia produkcji lub kwoty – mające na celu uniknięcie spekulacji, kryzysów i silnych wahań cen produktów rolnych⁽¹⁾.

Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i stabilności rynków

16. Podkreśla kluczowe znaczenie priorytetowego traktowania długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego w ramach WPR 2027+. Bezpieczeństwo żywnościowe może być zapewnione wyłącznie przez rolników działających w rolnictwie lub ogrodnictwie. Musi być określone pod względem ilości, jakości i gospodarki, ze szczególnym naciskiem na zapewnienie obywatelom UE dostępu do bezpiecznych i dostatecznie dużych dostaw żywności w rozsądnych cenach przy jednoczesnym zabezpieczeniu zdolności produkcyjnych i rynków konsumenckich.

⁽¹⁾ Dotychczasowe doświadczenia dowodzą skuteczności takiego podejścia. Można tu wskazać choćby dotacje mające na celu ograniczenie produkcji mleka, które zostały przetestowane w 2016 r., czy też mechanizmy kontroli podaży zarządzane bezpośrednio przez podmioty gospodarcze, na przykład w odniesieniu do uprawy winorośli czy serów chronionych nazwą pochodzenia.

17. Uznaje strategiczne znaczenie zrównoważonej produkcji żywności ze względu na zmianę klimatu i niestabilność geopolityczną. Autonomia w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego i produkcji żywności musi zatem być strategicznym celem UE w jej przyszłej polityce. W związku z tym konieczne jest uznanie szczególnej zależności i podatności na zagrożenia niektórych terytoriów o specyficznych ograniczeniach geograficznych, takich jak regiony najbardziej oddalone lub terytoria wyspiarskie w UE, z myślą o powyższym celu, jakim jest bezpieczeństwo żywnościowe. Oznacza to, że w odniesieniu do tych terytoriów należy bardziej szczegółowo określić strategie i środki mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego. W tym kontekście zwraca się do Komisji Europejskiej o opracowanie europejskiej strategii wodnej o silnym wymiarze rolnym, ponieważ zasoby wodne stanowią podstawę produkcji rolnej, a tym samym bezpieczeństwa żywnościowego.

18. Ubolewa, że Komisja Europejska nie przedstawiła wniosku dotyczącego zrównoważonych systemów żywnościowych w trakcie obecnej kadencji. W związku z tym apeluje, aby wszelkie przyszłe wnioski dotyczące klimatu, rolnictwa lub żywności nie promowały produktów laboratoryjnych, co pomoże chronić dziedzictwo kulturowe państw członkowskich i żywność przygotowywaną w tradycyjny sposób.

19. Uważa, że niedopuszczalne jest jeszcze większe uzależnienie UE od zewnętrznych dostawców w zakresie nabywania lub produkcji żywności. Zwraca uwagę, że doprowadziłoby to do nadmiernego ryzyka szantażu politycznego lub gospodarczego, blokad uniemożliwiających fizyczny dostęp, nadmiernych wahań cen i destabilizacji społeczno-gospodarczej.

20. Uważa, że bezpieczeństwo żywnościowe oznacza wystarczającą ilość i jakość zdrowej żywności, a także jej przystępność cenową dla konsumentów i stabilne ceny, jak zostało to ujęte w europejskim prawodawstwie w zakresie rolnictwa. Ponadto należy uświadomić konsumentom znaczenie zbilansowanej diety i koncepcji od pola do stołu, minimalizując negatywny wpływ na środowisko podczas produkcji, przetwarzania, transportu i składowania.

21. Przywiązuje zasadniczą wagę do tego, by przyszła WPR mogła wspierać rolników w przechodzeniu na coraz bardziej konkurencyjne i zrównoważone systemy produkcji poprzez przywrócenie powiązania z obszarami wiejskimi i wspieranie ich rozwoju. Wyraża zadowolenie z niedawnego przyjęcia rozporządzenia w sprawie oznaczeń geograficznych. Jest to jednolity tekst europejski dotyczący produktów wysokiej jakości, który zapewni większą zgodność między wszystkimi sektorami, a przy tym będzie chronić specyfikę poszczególnych sektorów.

22. Zwraca uwagę, że głównym narzędziem wdrażania WPR powinna być ochrona i regulacja wspólnego rynku rolno-spożywczego UE. Powinno się to wiązać ze stosowaniem nowych, sprawiedliwych zasad przywozu i wywozu produktów rolnych i spożywczych – które to zasady nie stwarzałyby nowych obciążeń biurokratycznych dla naszych rolników, lecz zapewniałyby równe warunki konkurencji – takich jak klauzule „lustrzane” w obecnych i przyszłych europejskich umowach handlowych oraz nowe ramy handlu międzynarodowego oparte na suwerenności żywnościowej i zrównoważonym rozwoju. Ponadto należy wzmocnić kontrole na granicach zewnętrznych w celu zapobiegania przenoszeniu szkodników i chorób.

23. Domaga się, aby nowa WPR przyczyniała się do zwalczania nieuczciwych praktyk handlowych i do unikania zachowań szkodliwych dla podatnych na zagrożenia podmiotów w łańcuchu rolno-spożywczym, w szczególności rolników. W związku z tym wzywa się Komisję Europejską, by wzmocniła przepisy UE dotyczące nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw produktów rolno-spożywczych, w tym przewidziała kary za zakupy poniżej kosztów produkcji, jak również wzięła pod uwagę możliwość konkretnego wspierania siły przetargowej najsłabszych elementów łańcucha dostaw.

24. Uważa, że jako uzupełnienie dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych konieczne będzie uczynienie kontraktowania atrakcyjnym dla producentów, wprowadzenie dodatkowych środków w zakresie przejrzystości cen oraz zapewnienie uczciwej konkurencji w sektorze dystrybucji, sektorze rolno-spożywczym i sektorze czynników produkcji rolnej⁽²⁾.

25. Wzywa UE do ponownego zdefiniowania swojej polityki wywozu produktów rolnych bez szkody dla społeczności rolniczych z państw trzecich, nadania priorytetu handlowi wewnętrznemu UE i ograniczenia importu produktów rolnych do UE.

⁽²⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Nieuczciwe praktyki handlowe w łańcuchu dostaw żywności (Dz.U. C 387 z 25.10.2018, s. 48).

26. Wzywa UE – będącą największym rynkiem oraz importerem i eksporterem żywności na świecie – do wykorzystania swoich wpływów na rzecz zmiany zasad handlu międzynarodowego produktami rolnymi (wprowadzonych przez WTO w 1994 r.) w kierunku bardziej sprawiedliwych, opartych na wzajemności i solidarnych stosunków handlowych⁽³⁾. Działań WTO nie można oddzielić od Agendy 2030 i jej celów zrównoważonego rozwoju, ponieważ funkcjonowanie gospodarki realnej wymaga regulacji publicznych w celu łagodzenia zakłóceń na rynku.

27. Zauważa, że przyszła reforma WPR 2027+ powinna stanowić przygotowanie do przystąpienia Ukrainy i innych krajów kandydujących do UE, z należyтым uwzględnieniem dobrostanu unijnych rolników oraz konieczności zwiększenia finansowania poprzez dostosowanie budżetu WPR, tak by wspierał europejską produkcję rolną. Ponadto trzeba określić innowacyjne instrumenty finansowe, mogące lepiej wspierać dochody rolnictwa w różnych częściach Europy. Z uwagi na znaczenie stabilności żywnościowej, bezpieczeństwa, zrównoważonego rozwoju i solidarności zwraca uwagę, że każda WPR 2027+ powinna być realizowana w perspektywie długoterminowej strategii żywnościowej UE, która uwzględni takie aspekty jak wybór produktów, ilość żywności, odpowiednie kluczowe obszary produkcji, powiązania między obszarami, na których występuje duża koncentracja konsumentów, a bezpiecznymi łańcuchami dostaw.

28. Wzywa Komisję Europejską do opracowania instrumentów zarządzania podażą produktów rolnych w Unii Europejskiej. Powinno to obejmować zapasy publiczne, aby uniknąć spekulacji i ustabilizować ceny rynkowe, wspólną politykę eksportową w odniesieniu do produktów rolnych oraz pomoc humanitarną w celu złagodzenia niepokojów społecznych na obszarach dotkniętych nieurodzajem lub zagrożonych głodem z powodu zmiany klimatu lub wojen, a także kwoty produkcyjne oraz tunele cenowe określające minimalne i maksymalne limity, między którymi uzgodniona cena może się zmieniać, w celu uwzględnienia kosztów produkcji.

29. Zwraca uwagę, że elastyczność polityki w zakresie biopaliw musi być również postrzegana jako instrument regulacji rynku, tak by możliwe było nadanie priorytetu wykorzystaniu żywności i by polityka ta mogła służyć jako amortyzator wstrząsów w przypadku zbyt dużych rozbieżności między podażą a popytem.

30. Podkreśla, że WPR musi zaspokajać potrzeby żywnościowe ludności UE i zapewniać równowagę między eksportem a importem.

31. Podkreśla znaczenie stabilizacji rynków żywności poprzez unikanie dużych wahań, wywołujących bardzo znaczące konsekwencje zarówno dla konsumentów, jak i rolników.

32. Przywóz produktów rolnych i zwierząt gospodarskich do UE musi spełniać normy środowiskowe i dotyczące zdrowia publicznego równoważne z normami unijnymi, w związku z czym UE musi zapewnić ich egzekwowanie i przestrzeganie w umowach handlowych z państwami trzecimi.

Uproszczenie WPR i zapewnienie sprawiedliwego podział zasobów na rzecz wsparcia przyszłego rolnictwa

33. Zdecydowanie popiera apele o uproszczenie procedur prowadzenia działalności rolniczej wspieranej w ramach WPR 2027+. Ograniczenie obciążeń administracyjnych dla rolników oraz opracowanie spójnych i łatwych do wdrożenia norm umożliwiających kontrolę informatyczną sprawi, że ich działalność stanie się bardziej efektywna dzięki zmniejszeniu zbędnych procedur. To umożliwi im skoncentrowanie się na produkcji, innowacjach i inwestycjach oraz zwiększy odporność i zrównoważoność sektora rolnego. Wzywa do uproszczenia wymogów UE dotyczących krajowych planów strategicznych na następny okres finansowania oraz do szybszego przyjmowania rozporządzeń wykonawczych UE, ponieważ w obecnym okresie finansowania przyjmowano je czasami bardzo późno, co utrudniało ich wdrażanie. Takie uproszczenia powinny mieć zastosowanie do wszystkich dziedzin WPR, w tym do rozwoju obszarów wiejskich.

34. Podkreśla, że należy jak najszybciej wprowadzić nowe regulacje, by ponownie zwiększyć rentowność europejskiego rolnictwa. Będzie to wymagało nowych zasad przyznawania płatności bezpośrednich i lepszej regulacji rynku. Obejmuje to przegląd przepisów dotyczących ustanowienia limitu płatności, aby uniknąć dalszego osłabienia pozycji konkurencyjnej mniejszych i średnich przedsiębiorstw. Zgodność z wymogami wynikającymi z Zielonego Ładu musi zachodzić w odpowiednim czasie. Należy przy tym zwrócić szczególną uwagę na unikanie dodatkowej biurokracji. W tym względzie należy udoskonalić środki dotyczące tranzytu i przywozu żywności z krajów trzecich. Nie do przyjęcia jest, by europejscy rolnicy musieli znosić niedociągnięcia istniejących przepisów. Pomoc dla Ukrainy w jej walce o przetrwanie powinna być skoordynowana, aby nie szkodzić rolnictwu UE. Należy chronić rolnictwo europejskie, aby zapobiec utracie solidarności europejskiej, jeśli chodzi o dalsze wspieranie Ukrainy, która walczy o swą wolność i o wartości europejskie.

⁽³⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – WPR po 2020 r. (Dz.U. C 342 z 12.10.2017, s. 10).

35. Odnotowuje głosowanie nad uproszczeniem niektórych przepisów WPR w celu zmiany sześciu z dziewięciu norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (GAEC) oraz zwolnienia małych gospodarstw z kontroli zasady zgodności. Wzywa do przeprowadzenia kompleksowej oceny skutków wdrożenia Zielonego Ładu i innych strategii politycznych dla rolnictwa i bezpieczeństwa żywnościowego, z uwzględnieniem obaw społeczności rolniczej.

36. Podkreśla, jak ważne jest, by Unia Europejska pomagała Ukrainie. Niemniej sugeruje, by proponować ukraińskie produkty państwom niebędącym członkiem UE, aby zapobiec zakłóceniom na rynku Unii Europejskiej i przyczynić się do utrzymania bezpieczeństwa żywnościowego w państwach trzecich, które mają większe potrzeby.

37. Zwraca uwagę, że WPR powinna wspierać doradztwo, kształcenie i szkolenie w dziedzinie rolnictwa, obejmować narzędzia wsparcia dla rolników stosujących innowacyjne rozwiązania na rzecz zrównoważonego rozwoju, a także promować przyjazne dla środowiska i odpowiednie zachowania konsumentów. Powinna również promować równość płci w zawodach związanych z rolnictwem, tworzyć warunki dla rozwoju rodzinnych gospodarstw rolnych i chronić aspekty kulturowe obszarów wiejskich.

38. Wzywa Komisję Europejską do zaplanowania instrumentu na rzecz „sprawiedliwego dochodu gwarantowanego” dla gospodarstw, które nie osiągają zadowalającego poziomu dochodów z działalności rolniczej. Instrument ten powinien uzupełniać dochody z działalności rolniczej, dawać gwarancję zabezpieczenia społecznego i przyczynić się do zapewnienia porównywalności dochodów z działalności rolniczej z dochodami w innych sektorach. Mógłby być stosowany w odniesieniu do gospodarstw rolnych, które odgrywają ważną rolę w utrzymywaniu wielofunkcyjnych gruntów rolnych, takich jak obszary rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, gospodarstwa stosujące tradycyjne modele produkcji lub gospodarstwa, które są potrzebne, aby zapobiegać porzucaniu działalności rolniczej i wyludnianiu się obszarów wiejskich, a także do zachowania systemów o wysokiej wartości przyrodniczej, takich jak ekstensywna hodowla zwierząt, chów zwierząt na obszarach górskich lub hodowla ras rodzimych.

39. Uważa, że WPR powinna zapewniać producentom rolnym godziwe dochody. Niezbędne jest także zapewnienie stonkowej stabilności zasad i zachęt.

40. Wzywa do włączenia perspektywy wyzwań demograficznych do WPR za pomocą dodatkowych funduszy i ukierunkowanych strategii politycznych sprzyjających regionom, w których rolnictwo znajduje się w trudnej sytuacji w związku z wyludnieniem, starzeniem się społeczeństwa lub połączeniem tych dwóch czynników.

41. Uważa, że aby zaradzić starzeniu się społeczności rolników, potrzebne jest wsparcie dla młodych rolników np. dla przejęć przedsiębiorstw i transferu wiedzy. Młodzi rolnicy dbają przecież o kulturę, przyczyniają się do spójności społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich i są otwarci na innowacyjne rozwiązania. W związku z tym zwraca się do Komisji Europejskiej o promowanie i ułatwianie uruchomienia nadzwyczajnego planu na rzecz wymiany pokoleń, który sprzyjałby dostępowi młodych ludzi do gruntów oraz rozpowszechnianiu innowacji i usług dla przedsiębiorstw rolnych, tak aby stały się bardziej wydajne, niezbędne i zrównoważone. Wsparcie dla młodych rolników wdrażających metody agroekologiczne powinno być przedłużone po pierwszych pięciu latach od założenia gospodarstwa, tak aby w stabilny sposób wspierać jego wzrost i konkurencyjność oraz zachęcać do wymiany pokoleniowej w gospodarstwach rolnych poprzez zakładanie publicznych banków dla gospodarstw rolnych.

42. Zwraca uwagę, że oprócz pomocy na podejmowanie działalności w rolnictwie niezbędna jest lepsza koordynacja między WPR a polityką gruntową państw członkowskich, ponieważ dostęp do gruntów jest niezbędny, by można było zapewnić wymianę pokoleń. Przypomina również, że to podczas rozpoczynania działalności przez młodych rolników można – poprzez inwestycje – w jak największym stopniu ukierunkować działania na zrównoważoność środowiskową, gospodarczą i społeczną. W tym kontekście przypomina o zaleceniach Parlamentu Europejskiego zawartych w jego sprawozdaniu z własnej inicjatywy w sprawie koncentracji gruntów rolnych w UE oraz o dobrowolnych wytycznych w sprawie gospodarki gruntami, przyjętymi przez FAO w 2012 r. ⁽⁴⁾

43. Podkreśla, że rolnictwo jest często postrzegane jako zawód mało atrakcyjny, a wyzwania stojące przed obszarami wiejskimi zwiększają ten problem. Osiedlanie się młodych ludzi na obszarach wiejskich z dostępem do usług oraz możliwości wypoczynku i zatrudnienia ma kluczowe znaczenie dla zachowania rolnictwa w całej UE. W tym celu należy również dostosować wsparcie do konkretnej sytuacji rolno-klimatycznej w regionach, zapewniając w ten sposób rentowność gospodarstw rolnych, a tym samym wymianę pokoleń.

⁽⁴⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Agroekologia (Dz.U. C 106 z 26.3.2021, s. 19).

44. Ponadto wzywa Komisję Europejską do zreformowania metod płatności bezpośrednich, tak aby odzwierciedlać okoliczności, w których prowadzona jest działalność rolnicza, tak by móc redystrybuować płatności między różne rodzaje i rozmiary gospodarstw, zgodnie z potrzebami określonymi na szczeblu terytoriów. W szczególności należy wprowadzić obowiązkowe i zwiększone płatności redystrybucyjne (płatności dla małych i średnich gospodarstw rolnych) oraz wprowadzić limity dotacji w ramach WPR w celu zwiększenia dochodów wszystkich rolników. Ponadto Komitet wzywa Komisję Europejską do zwiększenia wykorzystania instrumentów finansowych w celu umożliwienia rolnikom dostępu do kredytów.

45. Doradza kontynuowanie obecnych możliwości w ramach WPR dla państw członkowskich w zakresie zrównoważenia płatności i interwencji w ramach pierwszego i drugiego filaru i zaleca, w odniesieniu do płatności bezpośrednich, by przejść od podejścia opartego na powierzchni do systemu łączącego wiele czynników: intensywność pracy, wielkość gospodarstwa, rodzaj podmiotu (ze szczególnym wsparciem dla młodego rolnika), rolniczą wartość dodaną, obszary, na których prowadzone są działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, jak również obszary, na których prowadzona jest zrównoważona działalność rolnicza, oraz stopień wykorzystania i ochrony zasobów środowiskowych (wpływ działań na środowisko). Zmiana ta musi być stopniowa, tak aby rolnicy mogli dostosować się do nowych przepisów.

46. Zaleca również uzupełnienie płatności bezpośrednich dotacjami antycyklicznymi, aby ustabilizować dochody rolników w kontekście nieprzewidywalnych kryzysów.

47. Zaznacza, że WPR powinna wspierać inwestycje, które przyczyniają się do przystosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia jej skutków oraz zmniejszają wywieraną przez rolnictwo presję na środowisko.

48. Uznaje za konieczne promowanie i wspieranie roli umów dotyczących łańcucha dostaw, aby zapewnić stabilność systemu i umożliwić rolnikom planowanie średnioterminowe.

49. Zaleca wzmocnienie przyjaznego dla klimatu gospodarowania gruntami i przyjaznych dla klimatu łańcuchów żywnościowych za pomocą wspólnej polityki rolnej. Zaleca również, by wspólna polityka rolna uwzględniała to, że rolnictwo zmagają się ze skutkami zmiany klimatu i jest zagrożone pustynnieniem. Uważamy, że rolnictwo węglowe stanowi szansę na zapewnienie kompensacji finansowej rolnikom prowadzącym działania służące odnowie na obszarach, które są zależne od opadów deszczu i nie przynoszą żadnych dochodów lub przynoszą jedynie znikome dochody. Pozwoliłoby to uniknąć obecnego porzucania gruntów rolnych oraz umożliwiło wymianę pokoleń i utrzymanie produkcji żywności, na co nie pozwala obecna struktura wspólnej polityki rolnej.

Rozwój obszarów wiejskich

50. Wskazuje na znaczenie wspierania rozwoju obszarów wiejskich w celu zapewnienia ich mieszkańcom wysokiej jakości przyjemnego środowiska życia, a także w celu zadbania o zrównoważony charakter zarówno upraw roślinnych, jak i hodowli zwierząt i środowiska naturalnego. Apeluje o europejską agendę na rzecz obszarów wiejskich i o konsolidację prac zrealizowanych w ramach paktu na rzecz obszarów wiejskich i w oparciu o długoterminową wizję dla obszarów wiejskich, tak by oferowane wsparcie uwzględniało tradycyjny model produkcji rolnej oparty na rodzinie i przywiązaniu do ziemi.

51. Zachęca do wymiany pokoleń w przedsiębiorstwach wiejskich za pomocą różnych środków i instrumentów wsparcia, takich jak banki przedsiębiorczości wiejskiej.

52. Zwraca uwagę, że obszary wiejskie powinny dążyć do zapewnienia wysokiej jakości życia oraz służyć ochronie lokalnej i regionalnej tożsamości i dziedzictwa kulturowego. W związku z tym podkreśla, że WPR 2027+ musi przyczynić się do kształtowania rozwoju działalności rolniczej, a także – za pomocą zintegrowanego podejścia uwzględniającego inne fundusze europejskie – rozwoju obszarów wiejskich. Należy je postrzegać jako obszary, na których prowadzona jest działalność rolnicza i pozarolnicza, oraz obszary zapewniające usługi bezpośredniego wsparcia i infrastrukturę niezbędną do stworzenia warunków dla konkurencyjności obszarów wiejskich i rolnictwa. Obszary wiejskie są miejscem, w którym mieszkają ludzie, w związku z czym muszą zaspokajać potrzeby społeczne, socjalne i rekreacyjne, co bezpośrednio wpływa na jakość życia ludności wiejskiej. Dla zdecydowanego rozwoju obszarów wiejskich zasadnicze znaczenie ma dostęp do szybkiego internetu wraz z dobrze ugruntowaną infrastrukturą w dziedzinie edukacji, kultury, medycyny i opieki zdrowotnej.

53. Wzywa do wzmocnienia i uproszczenia inicjatywy LEADER, instrumentu rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS), który umożliwi małym obszarom proponowanie własnych strategii rozwoju lokalnego. Podkreśla, że polityka spójności, wraz ze wszystkim innymi politykami i funduszami UE, powinna wspierać i uzupełniać działania w ramach WPR. Analogicznie do odsetka przeznaczanego na finansowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich (obecnie 10 %), 5 % funduszy polityki spójności należy przeznaczać na pozarolniczy rozwój obszarów wiejskich w ramach mechanizmów RLKS.

54. Zwraca uwagę, że zgodnie z informacjami przedstawionymi przez sieć KR-u REGHUB, połączenie EFRG i EFRROW doprowadziło do zwiększenia biurokracji. Ponadto wyłączenie EFRROW z pozostałych funduszy strukturalnych utrudniło znajdowanie synergii między tymi funduszami i skomplikowało kwestie dotyczące oceny i wskaźników wykonania.

55. Rozwój gospodarczy i społeczny obszarów wiejskich należy uzgadniać w sposób kompleksowy, z uwzględnieniem innych funduszy, takich jak fundusze w zakresie polityki regionalnej. Niezależnie od tego rozwój obszarów wiejskich musi pozostać istotną częścią przyszłej WPR i powinien być także wspierany w ramach przyszłej polityki spójności.

56. Zaleca aktywny udział regionów wiejskich i ich mieszkańców w szybkim wdrażaniu systemów, technologii i infrastruktury energii odnawialnej, przy wspieraniu zrównoważonych, racjonalnych pod względem kosztów i niezależnych od energii dostaw, które jednocześnie zwiększają konkurencyjność tych regionów w UE. Podkreśla, że cyfryzacja i wykorzystanie nowych technologii mogą sprawić, że rolnictwo będzie bardziej efektywne, produktywnie i zrównoważone. Techniki rolnictwa precyzyjnego wykorzystujące urządzenia GPS i internet rzeczy umożliwiają rolnikom monitorowanie zdrowia upraw, warunków glebowych i pogodowych w czasie rzeczywistym, a przez to optymalizują wykorzystanie zasobów i ograniczają ilość odpadów. Zaawansowana analiza danych i uczenie maszynowe zapewniają informacje pomagające w lepszym planowaniu upraw, zwalczaniu agrofagów i zarządzaniu nawadnianiem, co zwiększa produktywność i minimalizuje wpływ na środowisko.

57. Uważa, że konieczne jest zintensyfikowanie badań naukowych i innowacji dotyczących rozwiązań w zakresie mobilności, z myślą o poprawie sieci transportowych i komunikacyjnych na obszarach wiejskich, a tym samym poprawie jakości życia w tych rejonach.

Przyspieszenie przejścia na zrównoważone rolnictwo

58. Zwraca uwagę, że WPR powinna wspierać łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej oraz zwalczanie źródeł zanieczyszczenia środowiska, a także zapewniać odpowiedni dobrostan zwierząt gospodarskich. W związku z tym budżet WPR na okres po 2027 r. powinien odpowiadać potrzebom sektora i poziomowi ambicji, a jego głównym celem powinno być zagwarantowanie bezpieczeństwa żywnościowego.

59. Wzywa do zaprzestania chowu klatkowego, o co apelowano w niedawnej udanej inicjatywie obywatelskiej i o co sam apelował w opinii w sprawie WPR, gdzie podkreślił potrzebę poprawy norm dobrostanu zwierząt.

60. Uważa, że stosowanie zasad zrównoważonego rozwoju, w tym Europejskiego Zielonego Ładu i strategii „Od pola do stołu”, musi opierać się przede wszystkim na zachętach, a nie na przymusie, oraz na dogłębnej analizie naukowej i konsultacjach społecznych dotyczących rzeczywistego wpływu na środowisko. Ponadto konieczne będzie rozważenie uproszczeń dla gospodarstw certyfikowanych jako ekologiczne. Dlatego niezbędne jest zasilenie budżetu WPR na zazielenianie dodatkowymi zasobami.

61. Podkreśla, że należy wspierać rolników w przechodzeniu na zrównoważone rolnictwo, które musi odzwierciedlać wszystkie trzy filary zrównoważonego rozwoju (aspekty gospodarcze, społeczne i środowiskowe). Z myślą o uzupełnieniu budżetu WPR przeznaczanego na ekoschematy i środki rolno-środowiskowe zaleca, zgodnie z propozycją zawartą w opinii KR-u w sprawie agroekologii, aby w celu wspierania transformacji agroekologicznej państwa członkowskie wprowadziły system premii w ekoschematach w ramach nowej wspólnej polityki rolnej.

62. Zwraca uwagę, że zgodnie z informacjami przedstawionymi przez sieć KR-u REGHUB, trudno jest wskazać wnioskodawcom różnice między ekoschematami z pierwszego filara a środkami rolnośrodowiskowymi z drugiego filara oraz że istnieje ryzyko nakładania się tych dwóch instrumentów.

63. Zwraca się o ustanowienie funduszy krajowych wspierających wdrażanie i stosowanie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania ochroną przed szkodnikami. Środki finansowe na ten fundusz mogłyby pochodzić m.in. z opartego na analizie ryzyka opodatkowania środków ochrony roślin, ze składek sprzedawców detalicznych lub z kar pieniężnych ^(^o).

^(^o) Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Zrównoważone stosowanie pestycydów (Dz.U. C 188 z 30.5.2023, s. 43).

64. Zwraca uwagę, że WPR powinna nadal silnie wspierać środki ukierunkowane na prewencję, które pomagają zapobiegać szkodom i je rekompensować i budują odporność na zmiany klimatu, w tym na powodzie i susze. W tym celu należy zapewnić finansowanie zrównoważonej gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej, na przykład na drodze ulepszenia istniejących bądź budowy nowych systemów irygacji, a także poprzez wzmocnienie funduszy solidarnościowych UE dla rolników ponoszących straty spowodowane klęskami żywiołowymi. Należy także uznać, że szczególne warunki pogodowe, które powtarzają się w niektórych regionach, stanowią sytuację krytyczną, co pozwoli stosować szczególne mechanizmy elastyczności lub formy pomocy.

65. Podkreśla, że WPR musi nadal silnie popierać działania na rzecz wspierania zrównoważonych form rozwoju rolnictwa za pomocą różnych zachęt, które ograniczają emisję gazów cieplarnianych, stosowanie szkodliwych dla środowiska substancji ochrony roślin i nawozów sztucznych, niewłaściwe zużycie wody i energii oraz stosowanie chemikaliów niebezpiecznych dla zdrowia ludzi i dobrostanu zwierząt, a przez to przyczyniają się do bezpieczeństwa żywnościowego na całym świecie oraz do utrzymania zewnętrznej i wewnętrznej konkurencyjności unijnych rolników i unijnego sektora rolno-spożywczego. Dlatego kluczowe znaczenie ma poszerzenie obszarów proekologicznych, a także uwzględnienie obecnego postępu naukowego i technologicznego oraz promowanie jego wykorzystania wśród rolników.

66. Podkreśla, że WPR powinna wspierać poprawę wydajnego wykorzystania wody naturalnej, odbudowę naturalnego obiegu wody i badania naukowe mające na celu zwiększenie odporności roślin i zwierząt na zmiany klimatu oraz ograniczenie skutków emisji gazów cieplarnianych – w tym wspierać także postęp w agromonii – oraz zwiększenie składowania i sekwestracji dwutlenku węgla. Dlatego akcentuje, że WPR powinna nadal być powiązana z programem „Horyzont Europa” 2027+, który winien ponownie zawierać znaczny budżet na wyzwania społeczne „Żywność, biogospodarka, zasoby naturalne, rolnictwo i środowisko”.

67. Podkreśla, że produkcja rolna powinna uwzględniać zmiany klimatu i praktyki w zakresie przystosowania się do niej – należy odpowiednio wykorzystywać zasoby wodne do produkcji roślinnej, tak by nie szkodzić źródłom wód gruntowych. Zaznacza, że ich wykorzystywanie powinno być ograniczone przez optymalizację nawadniania, a ponadto w miarę możliwości i w stosownych przypadkach uprawy o bardzo dużym zapotrzebowaniu na wodę muszą być zastępowane uprawami lepiej dostosowanymi do klimatu. Zwraca również uwagę na potrzebę zachowania i wzmocnienia potencjału obszarów zalesionych i gruntów ugorowanych jako użytki zielone, znajdujących się w pobliżu obszarów rolniczych, ponieważ służą one jako bufor ochronny i zwiększają różnorodność biologiczną.

68. Wzywa do dalszej refleksji nad sposobami wspierania upraw drzewiastych – z uwagi na trudności, z jakimi borykają się unijni rolnicy. To wsparcie powinno obejmować regulację rynku poprzez zarządzanie wielkością produkcji i poprawę jakości oraz ustanowienie systemu awaryjnego na szczeblu europejskim w przypadku wystąpienia kryzysu.

69. Wzywa do uznania strategicznego znaczenia ekstensywnej hodowli zwierząt gospodarskich i do wsparcia jej ze specjalnych funduszy WPR ze względu na jej rolę w gospodarowaniu rozległymi obszarami gruntów w regionach górskich i innych regionach o ograniczeniach naturalnych, biorąc pod uwagę, że wnosi ona niezaprzeczalny wkład dzięki świadczeniu wielu usług ekosystemowych – począwszy od zapewnienia bezpiecznej i wysokiej jakości zdrowej żywności, poprzez ochronę krajobrazów i związanej z nimi różnorodności biologicznej, aż po zapobieganie pożarom oraz wkład w zachęcanie ludności do osiedlania się na obszarach oddalonych, a także wiele innych korzyści.

70. Zwraca uwagę, że grunty rolne są przeznaczone do produkcji rolnej. Wstrzymanie produkcji rolnej w celu poprawy wydajności upraw i regeneracji gleby powinno dotyczyć minimalnej części gruntów rolnych. Oprócz produkcji żywności lub paszy należy promować wykorzystywanie gruntów rolnych do produkcji biomasy do celów energetycznych na staranie wybranych obszarach UE. „Warunkowość” nie powinna wykluczać gruntów z produkcji rolnej ani propagować lub wymagać, by płatności bezpośrednie były uzależnione od obowiązkowego odłogowania jakiegokolwiek części obszaru. Powinna natomiast wspierać praktyki gospodarowania gruntami – zwłaszcza na glebach niskiej jakości – które poprawiają rentowność, przyczyniają się do wzbogacania gleby materią organiczną, zwiększają jej zdolność sorpcji i pomagają chronić różnorodność biologiczną, wody gruntowe i źródła wód powierzchniowych. Należy oddzielić produkcję żywności przez rolnictwo od modelu produkcji jednostronnie opartego na paliwach kopalnych. Tereny na potrzeby energii ze źródeł odnawialnych można by znaleźć na szczeblu regionalnym, np. poprzez wykorzystanie gruntów corocznie wydzielanych do odłogowania. Przypomina, że agroekologia i zrównoważone praktyki rolnicze dbają o istnienie żywej gleby, która sprzyja zdrowiu roślin, magazynuje znaczne ilości węgla i wody oraz wykazuje większą odporność na suszę i wysokie temperatury.

71. Uznaje potrzebę wspierania sektora przetwórstwa spożywczego, rozwoju lokalnej energii odnawialnej oraz zmniejszenia kosztów finansowych i środowiskowych związanych z systemami zrównoważonego transportu, magazynowania i pakowania.

Tworzenie systemu żywnościowego z myślą o zdrowiu ludzi i planety

72. Podkreśla, że WPR powinna promować producentów zdrowej żywności wyprodukowanej w sposób zrównoważony, takiej jak żywność ekologiczna, a także produkcję w systemach o obiegu zamkniętym. Zaleca, by przyspieszyć wprowadzenie systemu obiegu zamkniętego w zakresie przetwarzania odpadów zwierzęcych, by wykorzystywać je w zastosowaniach agronomicznych (kompost i nawozy organiczne) oraz by przejść na oszczędne i efektywne gospodarowanie zasobami.

73. Zwraca uwagę na potrzebę postrzegania odpadów jako zasobów, tak jak w przypadku odzyskanej wody zawierającej niezbędne składniki odżywcze, którą wykorzystuje się do nawadniania obszarów deficytowych w wodę, lub w przypadku resztek słomy zbóż, traktowanych jako aktywa produkcyjne w chowie zwierząt, budownictwie ekologicznym lub ściółkowaniu.

74. Podkreśla, że żywność udostępniana mieszkańcom UE musi dobrze wpływać na ich zdrowie. W związku z tym głównym celem poprawy jakości żywności powinny być najlepsze cechy prozdrowotne, rozumiane jako cechy przyczyniające się do długiego i zdrowego życia konsumentów. Uważa, że produkty spożywcze o udowodnionym negatywnym wpływie na zdrowie konsumentów powinny być wyżej opodatkowane w zależności od ich składu, wartości energetycznej, wartości odżywczej, stopnia przetworzenia i właściwości uzależniających. Środki uzyskane z tego podatku mogłyby pomóc w finansowaniu WPR 2027+. Ponadto podkreśla, że żywność na rynku UE nie powinna pochodzić od dostawców zewnętrznych, chyba że spełnia ona co najmniej takie same normy jak żywność produkowana w UE.

75. Zaleca, aby Komisja Europejska opracowała nowe wytyczne w ramach obowiązujących przepisów dotyczących zamówień publicznych, by zachęcać władze lokalne i regionalne do organizowania zaproszeń do składania ofert w sposób faworyzujący żywność produkowaną w sposób zrównoważony w pobliżu miejsca jej zakupu. Powinno to dotyczyć w szczególności żywności podawanej w szkołach, przedszkolach, placówkach opiekuńczych i placówkach opieki zdrowotnej oraz podczas imprez organizowanych przez sektor publiczny.

76. Uznaje, że żywność produkowana lokalnie musi być opatrzona widocznym oznakowaniem pochodzenia, i zaleca, aby WPR 2027+ nadal oferowała interwencje wspierające promocję, marketing i lokalną sprzedaż żywności produkowanej lokalnie, również poprzez promowanie budowy hal targowych.

77. Podkreśla potrzebę zintensyfikowania badań i wdrażania oraz dalszego podkreślania znaczenia systemu wiedzy i innowacji w rolnictwie (AKIS). Zwraca uwagę, że produkcja żywności jest sektorem otwartym na innowacje. Akcentuje, że zrównoważone bezpieczeństwo żywnościowe zależy również od tego, czy wielu dobrze wyszkolonych rolników ma rozległą wiedzę na temat specyfiki ich regionu, dynamiki klimatu, zrównoważonych praktyk rolniczych i wdrażania odpornego i zrównoważonego systemu żywnościowego.

78. Ubolewa, że w dialogach strategicznych na temat przyszłości rolnictwa UE zainicjowanych przez Komisję Europejską nie uczestniczą żadne władze lokalne ani regionalne.

Wzmocnienie roli regionów w zarządzaniu WPR

79. Wzywa Komisję Europejską do włączenia Europejskiego Komitetu Regionów – jako pełnoprawnego organu doradczego – do kształtowania przyszłej WPR. Należy zachęcać do bezpośredniej komunikacji między regionalnymi instytucjami zarządzającymi odpowiedzialnymi za plany strategiczne WPR a Komisją Europejską. Władze lokalne i regionalne reprezentowane w KR-ze są naturalnie związane z obszarami wiejskimi, a tym samym z rolnictwem. Reprezentują one również obszary miejskie i konsumentów oraz działają na rzecz ochrony środowiska i ładu społeczno-gospodarczego.

80. Zwraca uwagę, że należy usprawnić i sformalizować współpracę między krajowymi i regionalnymi instytucjami zarządzającymi oraz między krajowymi i regionalnymi komitetami monitorującymi. Elektroniczna platforma wymiany mogłaby ułatwić komunikację między szczeblem regionalnym i krajowym.

81. Zwraca uwagę, że przedstawiciele europejskich rolników muszą być zaangażowani na każdym etapie i na każdym szczeblu w tworzenie ram WPR 2027+, i zaleca ustanowienie odpowiedniego forum w celu włączenia Europejskiego Komitetu Regionów i przedstawicieli różnych zainteresowanych stron, w szczególności przedstawicieli rolników, w działania wnoszące wkład w opracowanie WPR 2027+.

82. Zwraca uwagę, że zgodnie z informacjami przedstawionymi przez sieć KR-u REGHUB, nowy model realizacji WPR doprowadził do zwiększenia obciążeń administracyjnych dla regionalnych instytucji zarządzających odpowiedzialnych za plany strategiczne WPR, do braku elastyczności w dostosowywaniu planu strategicznego WPR oraz do pewnych opóźnień we wdrażaniu tej polityki.

83. Proponuje, zgodnie z wynikami konsultacji sieci REGHUB, aby umożliwić zmiany w planach strategicznych bez konieczności zwracania się do Komisji Europejskiej o ich zatwierdzenie w przypadku pojawienia się oczywistych błędów i gdy błędy te nie mają wpływu na cele końcowe i cele pośrednie planów na szczeblu krajowym.

84. Uważa, że w odniesieniu do oceny planów strategicznych WPR potrzebna byłaby większa elastyczność i skupienie się na rezultatach, a nie szczegółowe wskazówki dotyczące wdrażania, i sądzi, że przydatne byłoby określenie wspólnych zestawów wskaźników dla każdej interwencji, niewychodzących zbyt daleko poza obowiązki regulacyjne

85. Podkreśla, że wyżej wymienione cele WPR 2027+ można osiągnąć jedynie dzięki silniejszemu wielopoziomowemu zarządzaniu, lepszemu zarządzaniu dzielonemu i decentralizacji polityki, na skutek czego możliwe się staje podejście ukierunkowane na konkretny obszar, które umożliwia bardziej sprawiedliwe płatności bezpośrednie dla rolników (na przykład dla osób prowadzących działalność na własny rachunek oraz małych i średnich przedsiębiorstw) i zapewnia lepsze możliwości planowania długoterminowego.

86. Jest głęboko przekonany, że wiele aspektów kluczowych dla wdrażania WPR można najlepiej zrealizować na szczeblu regionalnym. W związku z tym wzywa Komisję Europejską do przyznania znacznie większych uprawnień regionom (NUTS2) w ramach WPR po 2027 r. zwłaszcza w odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich. WPR powinna być zdecentralizowana i wdrażana w oparciu o regionalne strategie na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i rozwoju obszarów wiejskich. Finansowanie rozwoju obszarów wiejskich powinno pochodzić z funduszy strukturalnych i krajowych. Władze regionalne i lokalne powinny określić, że obszary produkcji rolnej są chronione przed innymi formami użytkowania gruntów.

87. Zaznacza, że cele WPR 2027+ można lepiej osiągnąć dzięki przywróceniu autonomii regionalnego programowania rozwoju obszarów wiejskich tam, gdzie zgodnie z tradycją i konstytucją należy to do kompetencji rolników. Wzmocni to wielopoziomowe sprawowanie rządów, zarządzanie dzielone i decentralizację.

88. Podkreśla, że WPR musi zostać zrestrukturyzowana poprzez przeniesienie projektowania i zarządzania na szczebel regionalny, przy jednoczesnym zapewnieniu spójnego przestrzegania wspólnych europejskich celów wspólnej polityki rolnej. W ramach jednej strategii należy określić warunki bezpieczeństwa żywnościowego i rozwoju obszarów wiejskich, warunki dystrybucji żywności w ramach strategii „od pola do stołu” oraz cele związane z zachowaniem różnorodności biologicznej, ochroną krajobrazu, obszarami chronionymi, enklawami biocenotycznymi, korytarzami biologicznymi, ochroną wód gruntowych i powierzchniowych, tworzeniem stref buforowych, ochroną gatunków i rodzajów (takich jak owady zapylające), a także normy promowania produktów regionalnych ze względu na różne podejścia do zrównoważonego rozwoju w sektorze rolnictwa. Należy umożliwić zarządzanie systemem wsparcia dla rolnictwa i projektowanie go, dostosowując go do cech strukturalnych poszczególnych regionów.

89. Wzywa do uważnego monitorowania strategicznego dialogu na temat przyszłości rolnictwa, w szczególności poprzez podkreślenie znaczenia regionów, które mają wiedzę z pierwszej ręki na temat wyzwań i potrzeb rolnictwa na naszych terytoriach.

Bruksela, dnia 19 czerwca 2024 r

Vasco ALVES CORDEIRO
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów